

«ГОСПОДИ, ВІЗЬМИ В ОПІКУ Й МОЛОДЬ ЦЬОГО КРАЮ!
СТЕРЕЖИ ЇЇ ВІД УСЯКОГО ЗГІРШЕННЯ – А В СЕРЦЯХ ТИХ,
ЩО Є ЇЇ ПРОВІДНИКАМИ, ВЛИЙ ДУХА БАТЬКІВСЬКОЇ ОПІКИ!»

*(З Пастирського послання митрополита Андрія Шептицького до духовенства та вірних. –
Найбільша Заповідь. 1901 р., січня 4/17, Станиславів, Львів)*

УДК 271.5-726.1 (477)(092)
ББК 3377.109 (4Ук)- 028.2
+ Ч422 (4Ук)8
М 671

**М 671 Митрополит Андрей Шептицький та пласт. – Львів: Артос, 2012 - 292 с.
ISBN 978-617-629-080-3**

Упорядники – Оксана Гайова, Михайло Перун, Володимир Кіт, Михайло Марко
Редакційна колегія – Оксана Гайова, Михайло Перун, Михайл Гринчишин
Наукова редакція – Оксана Гайова, Михайло Перун
Виявлення документів, археографічне опрацювання, набір текстів – Володимир Кіт
Консультавання – В'ячеслав Стебницький
Літературна редакція – Уляна Базюк
Технічна редакція – Михайло Марко, Уляна Базюк
Дизайн, верстка, обробка фото та підготовка до друку – Михайло Марко, Ірина Марко
Видавець – Михайло Перун

Частина фотографій використанні з архіву журналу «Пластовий шлях»

ISBN 978-617-629-080-3

Центральний державний історичному архіві України, м.Львів
Головна Пластова Булава
Фундація «Андрей»

МИТРОПОЛИТ АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ТА ПЛАСТ

АРТОС-2012

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ СКЛАДАЄ ПОДЯКУ ЖЕРТВОДАВЦЯМ:

ГОЛОВНА ПЛАСТОВА БУЛАВА

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА «САМОПОМІЧ» У НЬЮ-ЙОРКУ.

Президент – п. Богдан Курчак

ФУНДАЦІЯ ПРИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІЙ КРЕДИТОВІЙ СПІЛЦІ «САМОПОМІЧ» У ЧІКАГО.

Голова – п. Ореста Фединяк

ФУНДАЦІЯ «АНДРЕЙ»

МИСТЕЦЬКИЙ ФОНД ІМЕНІ КОРОЛЯ ДАНИЛА

КУРІНЬ «ХРЕСТОНОСЦІ»

«ГОРОДИЩЕ» В ЧІКАГО ПЛАСТОВОГО ПЛЕМЕНІ «ПЕРШІ СТЕЖІ»

КУРІНЬ УПС-ОК «ВЕРХОВИНКИ» В ПАМ'ЯТЬ ПОКІЙНОЇ ЧЛЕНКИ ПЛ. СЕН. ДАРІЇ ШУСТ

Митрополит-емерит Стефан Сулик

Пл.сен. Ляриса Зєлик, Верховинка

Пл. сен. Ореста Фединяк, Стежинка

Оксана Теодорович (Чікаго)

Ярослава Гудзяк

ВСТУПНЕ СЛОВО

ВЕЛИКИЙ ДОБРОДІЙ ПЛАСТУ

Великий добродій Пласту

Пластова ідея живе нині в серцях.
І прийде ще час, що історична конечність здорового виховання української молоді
стане сильніша над крик юрби чи яскравих кличів.

Северин Левицький

ВЕЛИКИЙ ДОБРОДІЙ ПЛАСТУ

Ідея впорядкування науково-популярного збірника «Митрополит Андрей Шептицький та Пласт» виникла 2010 року, коли розпочалися приготування до ювілейних святкувань 100-ліття Пласту.

Готуючи цей збірник, упорядники насамперед прагнули зробити надбанням громадськості документи і матеріали, які відображають співпрацю Митрополита Андрея Шептицького, першоїєрарха Української Греко-Католицької Церкви, та Пласту. Від 1901 до 1944 року Главою Української Греко-Католицької Церкви був Андрей Шептицький – митрополит Галицький, архієпископ Львівський, єпископ Кам'янець-Подільський, виходець із давнього українського боярського роду, граф, релігійний і громадський діяч, щедрий меценат, дбайливий опікун і будівничий, подвижник єдності – справжній Князь Церкви, одна з найбільших постатей України й Української Церкви.

У книзі «Митрополит Андрей Шептицький та Пласт» ми намагалися показати співпрацю Церкви та Пласту в першій половині ХХ століття як гармонійну і повноцінну взаємодію, наголосити на важливості духовного та патріотичного

виховання молоді, продемонструвавши на базі документальної спадщини особливу роль у цьому вихованні саме Митрополита Андрея Шептицького.

Перша половина ХХ століття надзвичайно складна в усіх площинах національно-суспільного та церковно-релігійного життя. Тому, власне, на Митрополита Андрея як на духовного провідника Галичини лягла відповідальність за стан і розвиток майбутніх поколінь. Опікувався Митрополит Андрей усіма важливими ділянками суспільного життя: створював сиротинці, школи, лічниці, заснував Національний музей у Львові, опікувався молодіжними організаціями, підтримував мистецтво та митців.

Співзасновники Пласту Іван Чмола, Петро Франко й Олександр Тисовський, узявши за зразок методу скавтіngu, що її розробив англієць Роберт Бейден-Повел, створили виховну систему, яка дозволяла фізично та морально вишколювати українську молодь, спираючись на засади християнського вчення, й у такий спосіб готувати її до життєвих викликів і обставин часу. В особі Митрополита Андрея здобули вони і духовного пас-

тиря, і щирого приятеля, що уповні розумів вагу та значення новоствореної організації.

Митрополит Андрей дуже багато матеріально допомагав розбудовувати пластові структури. Частину своєї посілості й дібр у Карпатах подарував він для заснування пластових таборів, надав деревину та ліс, окремо призначив кошти на пошиття одностроїв, оплачував поїздки, зокрема для православної пластової молоді з Волині.

Саме тому Митрополит Андрей отримав від Українського Пластового Уладу найвищу пластову нагороду – титул Добродія Пласту.

Основну частину архівних документів і матеріалів, що увійшли до збірника, було виявлено у фондах Центрального державного історичного архіву України у місті Львові. Дещо ми відшукали в інших архівах, у приватних колекціях України та діаспори.

Науково-популярний збірник «Митрополит Андрей Шептицький та Пласт» складається з трьох розділів.

У першому, головному, розділі вміщено розвідку про Митрополита Андрея, про його діяльність і про основні віхи праці й опіки над молоддю. Важливий наголос робимо на пастирському слові Митрополита до української молоді, публікуючи три пастирські послання та декрет, де Глава Церкви описує головні чинники морально-патріотичного виховання, подає орієнтири у духовному розвитку, застерігає від помилок. Співпрацю та постійний контакт Митрополита Андрея

з пластовим проводом ілюструє 28 документів різного характеру.

У другому розділі представлено 30 документів про створення, мету і завдання Пласту. Ці документи дають уявлення про засади пластової діяльності, про основи таборування, дозволяють ознайомитися з тогочасними доповідями, різноманітними звітами, резолюціями, проханнями. Згадаю лише декілька документів: статтю Петра Франка «Пластуни»; доповідь Олександра Тисовського на засіданні Верховної Пластової Ради «Про завдання, цілі та методи Пласту»; звернення ради Товариства «Захист для сиріт у Львові ім. Митрополита Андрея Шептицького» до Верховної Пластової Команди у справі організації відпочинкового табору в с. Корчині; звіт Верховної Пластової Команди за час від 1924 року до 1 квітня 1927 року; резолюцію II Верховного Пластового З'їзду; реферат Олександра Тисовського «У 15-ліття українського Пласту»; листування у справі побудови таборів на Соколі та на Остодорі. Уважно читаючи документи, можна простежити безпосередню участь Митрополита Андрея в різних пластових ініціативах і проектах.

У третьому розділі вміщено понад 200 фотографій, які відображають етапи розвитку довоєнного Пласту; подано світлини організаторів пластового руху, ілюстрації з життя окремих осередків, таборів, куренів. Фотографії дають нашим сучасникам уявлення про постійну ува-

Великий добродій Пласту

гу Митрополита до життя пластунів. Бачимо тут пластунів на Божественній Літургії, на відвідинах Митрополичої резиденції в Підлютому, на церемонії нагородження Митрополита Андрея найвищою пластовою нагородою – «свастикою вдячності», під час живого спілкування з Главою Церкви.

Усі документи і матеріали, що вміщено у збірнику, подано мовою оригіналу за правилами видання історичних джерел. Переважну більшість документів опубліковано вперше; частину було надруковано у пластових чи церковних виданнях 1920-30-их років, але зараз ці видання практично недоступні для загалу.

Складаю подяку за співпрацю директорці ЦДІА України в м. Львові пані Діані Пельц. Велика подяка за консультування та допомогу при укладанні матеріалу належить керівниці Музею-архіву Пластового руху старшій пластунці Ользі Свідзинській. Окрема вдячність – пластунові сеньйору В'ячеславі Стебницькому за його організаційну допомогу. Над художнім оформленням, макетом і технічною підготовою світлин самовіддано працювали Михайло й Ірина Марки.

Головним меценатом цієї книги стала Головна Пластова Булава. В особливий спосіб хотів би подякувати Преосвященному Владиці Михайлові Гринчишину, о. Леву Голдейдові, ЧСВВ, пластункам сеньйоркам Лярисі Зелик і Оресті Фединяк, які допомогли зібрати необхідні ко-

шти. Велика подяка всім, хто доклався до видання цієї книги.

Науково-популярний збірник «Митрополит Андрей Шептицький та Пласт», сподіваюся, стане важливим елементом величної мозаїки святкування 100-ліття «Пласту», а постать великого пластового добродія Митрополита Андрея Шептицького постане прикладом для наслідування, вшанування та віднови пластового духу серед молоді України.

*д-р Михайло Перун,
директор Фундації «Андрей»*

Львів, 15 липня 2012 року